

МУЛЬТИМЕДІЙНА ПРЕЗЕНТАЦІЯ ЯК ФОРМА САМОСТІЙНОЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «СОЦІОЛОГІЯ»

Зростання вимог до професійної підготовки випускників вищих навчальних закладів потребує більш активного їх залучення до науково-дослідної діяльності. Успішне володіння навичками дослідження і творчої роботи студентів допомагає їм порівняно легко включитися в професійну діяльність, переводити наукові знання в практичну площину. Навчання у ВНЗ має бути організоване так, щоб не тільки надавати студенту деяку суму знань, навичок і вмінь, але й навчити набувати їх самостійно. Сучасний випускник має бути професійно мобільним, володіти самостійністю мислення, бути гнучким у рішенні складних завдань.

У зв'язку з цим у вищих навчальних закладах з метою підвищення ефективності навчання поряд з традиційними формами НДРС (науково-дослідної роботи студентів) у межах навчального процесу (написанням курсових і дипломних робіт, рефератів, участю у науково-практичних конференціях) набувають популярності і нові форми науково-дослідної роботи. В умовах інформаційного суспільства надзвичайно важливим стало вміння розв'язувати проблемні ситуації, здійснювати пошук потрібної наукової інформації, в тому числі і через мережу Інтернет, обробляти її та презентувати результати власних досліджень.

Дослідженню традиційних форм науково-дослідної роботи студентів у ВНЗ присвятили свої наукові пошуки такі дослідники як М. Свердан [6], Д. Стеченко [7], В.Шейко, П. Кушнарєнко [8] – ними накопичено досвід з методики написання курсових, магістерських, дипломних робіт, рефератів, студентських статей тощо. Зроблено спроби аналізу сучасних способів активізації самостійної роботи студентів в умовах кредитно-модульної системи С. Гончаровим [1], Т. Паніною [4], П. Підкасистим [5], П. Шляхтун [9]. Однак на теперішній день, на нашу думку, потребує вивчення методика використання наукових мультимедійних презентацій як альтернативної форми НДРС у навчальному процесі.

Метою нашої статті є аналіз використання мультимедійної наукової презентації як форми самостійної науково-дослідної роботи студента у процесі вивчення курсу «Соціології» у вищих навчальних закладах.

Якщо звернутись до результатів соціологічного дослідження, яке проводилось протягом 10-19 лютого 2012 року Київським міжнародним інститутом соціології на тему «Динаміка проникнення Інтернет в Україні» [2]. То в прес-релізі зазначається, що за 2011 рік кількість користувачів Інтернет різко зросла на 11 відсоткових пунктів (з 32% у березні 2011 до 43% – у лютому 2012 р.). Таким чином темп приросту протягом 2011-2012 років склав 34%. Як і раніше, використання Інтернет суттєво залежить від віку. Серед дорослого населення до 50 років проникнення Інтернет є суттєво вищим і складає 61%. Проте протягом 2011 року помітне нарощення аудиторії спостерігається в усіх вікових групах, окрім старших за 70 років. Профіль користувачів Інтернет в Україні: за статтю суттєвої різниці у кількості користувачів Інтернет немає – 51% користувачів Інтернет складають чоловіки і відповідно, 49% – жінки; за віком – 63% користувачів Інтернет – люди, що молодші за 40 років; за рівнем освіти – 55% користувачів мають вищу та незакінчену вищу освіту; за рівнем фінансового положення – 59% користувачів мають вищий за середній рівень доходу; за типом поселення – 84% користувачів Інтернет проживають у містах. Незважаючи на інфраструктурні обмеження протягом 2011 років різко покращилася ситуація навіть у маленьких містах (з 24% у березні 2011 до 30% – у лютому 2012 р.) та сільській місцевості (з 14% у березні 2011 до 22% – у лютому 2012 р.) Серед основних причин відвідування: завантаження даних – 26 %. Однак дослідження показало, що існує низка бар'єрів, які заважають користуватися Інтернетом: відсутність знань і навичок користування – 46%; відсутність технічних можливостей – 24%; тощо. Отже, студентство належить до групи найактивніших користувачів Інтернету.

Самостійна робота з курсу «Соціології», у першу чергу, передбачає ґрунтовне засвоєння і розуміння студентами механізмів функціонування суспільства та його інститутів, місця і ролі особистості в соціальній структурі суспільства, природи соціальної стратифікації та соціальної мобільності, основних проблем, які розглядають галузеві соціологічні теорії, глобальних проблем людства, основних методів соціологічних досліджень, по-друге, створює можливості для ознайомлення з сучасними соціологічними базами даних; для набуття знань та навичок пошуку наукової інформації до теми власного дослідження через Інтернет; для шліфування майстерності усних виступів та для відпрацювання практики побудови мультимедійних презентацій.

Для науково-дослідної роботи з курсу «Соціологія», окрім традиційних форм, нами було використано два варіанти самостійної роботи на основі мультимедійної презентації: по-перше, самостійне дослідження запропонованої теми, створення та захист наукової презентації, як альтернатива традиційному реферату, по-друге, робота у групах до конкурсу студентських наукових презентацій на тему: «Екологія надійної особистості: фізіологічні, соціально-психологічні, педагогічні та етико-правові аспекти», де передбачався захист проекту у вигляді мультимедійної презентації. На початку вивчення курсу студентам була оголошена тематика презентацій. Серед запропонованих тем: «Місце соціології в суспільному реформуванні українського суспільства»; «Реклама у вашому житті»; «Україна і проблеми євро інтеграції»; «Гендерна політика в Україні»; «Девіантна поведінка серед сучасної молоді»; «Шлюбні девіації в Україні»; «Особистісна надійність: соціально-психологічний аспект» тощо. Повідомлена структура наукової презентації, яка складалась з титульного слайду (на якому зазначається тема презентації, автор, дані про наукового керівника (посада, вчений ступінь, звання); плану презентації; основного змісту (на слайдах розкривається теоретичний матеріал з теми, історія питання, якщо використовується запозичений ілюстративний матеріал, він обов'язково супроводжується відповідними посиланнями на першоджерела); висновків та списку використаної літератури (що мав бути оформлений за академічними вимогами Ф-23 (Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел (Бюлетень ВАК України 2008, № 3)). Повідомлені технічні вимоги до оформлення слайдів: презентація має бути виконана за допомогою Microsoft Power Point; надавати перевагу горизонтальному розташуванню інформації; усі діаграми, таблиці схеми, графіки мають мати назву; розмір шрифтів має коливатися в межах: 22-28 пт для заголовків, 18-22 пт – для основного тексту, 16-20 пт – для підписів зображень; обсяг до 36 слайдів; обирати простий, але ефектний дизайн; всі слайди оформлювати в єдиному стилі. Також під час побудови презентацій не рекомендувалось використовувати: яскраві кольори; більше як три кольори на одному слайді; значну кількість анімаційних ефектів; довгі речення та формулювання; невиразні та непомітні заголовки; фоновий звуковий супровід демонстрації; одноманітну побудову презентації; перехід слайдів у режимі «за часом», а також режими переходу «жалюзі», «шашки», «розчинення» тощо; не змішувати різні типи шрифтів у одній презентації.

В якості методичних рекомендацій щодо побудови наукової презентації результатів власних досліджень було запропоновано наступний алгоритм: підібрати тему, сформулювати мету дослідження; підібрати та опрацювати відповідну літературу, скласти тимчасову структуру презентації відбираються найбільш ефективні засоби; створити та апробувати презентацію.

Дещо детальніше зупинимось на пошуку відповідної наукової інформації і правилах оформлення результатів. Окрім пропонованої основної та додаткової літератури, ми рекомендуємо студентам користуватись БД SCOPUS (<http://www.scopus.com>) та пошуковою системою GOOGLE АКАДЕМІЯ (<http://www.scholar.google.com.ua/>), Веб-сайтом Національної парламентської бібліотеки України (Київ) - <http://www.nplu.org/>, Веб-сайтом «Бібліотеки в мережі Internet» <http://library.zntu.edu.ua/res-libr-el.html>, тощо; використовувати в своїх пошуках реферативний журнал «Літопис авторефератів дисертацій» та базу даних Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського <http://www.nbu.gov.ua/>; користуватись сучасною науковою пресою, а саме фаховими виданнями (Соціологія: теорія, методи, маркетинг; Вісник Львівського університету. Серія: соціологічна; Вісник

Міжнародного Слов'янського університету; Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ; Соціальні виміри суспільства; Соціологічні дослідження, тощо); опиратись на дані останніх соціологічних досліджень, користуючись доступними базами соціологічних досліджень, наприклад КМІС, Інституту соціології НАН України, тощо. Що стосується правил оформлення результатів наукових досліджень то вони передбачають: використання наукового стилю мовлення, застосування наукової термінології, оформлення відповідно до загальних академічних вимог (нумерація, подання текстового матеріалу, оформлення ілюстрацій, таблиць, формул), особлива увага звертається на використання цитування в текстовому матеріалі наукової презентації, тут студент зобов'язаний дотримуватись наукової етики та прав на інтелектуальну власність авторів цитованих праць.

Стосовно наукової презентації як індивідуальної форми роботи, то ми можемо констатувати набуття студентами знань і навичок щодо пошуку наукової інформації в мережі Інтернет, використання аналітичних умінь аналізу наукової інформації, оформлення результатів дослідження, формування впевненості у собі, толерантності, адекватної самооцінки.

Що ж стосується наукової презентації як колективної форми роботи, то тут для забезпечення продуктивності дій студентів під час позааудиторної роботи був використаний метод модерації, одним із завдань якого є формування соціальної компетентності особистості. Як зазначав І. Єрмаков [3], соціальна компетентність включає наступні елементи: прийняття норм конкретного соціуму, прагнення до поповнення та розширення знань і вмінь, які стосуються взаємодії з людьми; усвідомлення соціальної відповідальності за свої вчинки, терпимості до поглядів і думок інших; оволодіння прийомами ефективної вербальної комунікації (слухати, чітко висловлювати свої думки), адекватно реагувати на критику, здатність працювати в команді, проявляти ініціативу, оцінювати свої здібності та свій внесок у спільну роботу. Отже, у процесі застосування даної форми організації роботи основний наголос робився на формуванні взаєморозуміння та співробітництва між студентами, розвитку вміння колективного розв'язання проблеми, ведення дискусії.

Проведений аналіз як теоретичних джерел, так і емпіричного досвіду дозволяє зробити висновок про те, що застосування мультимедійних наукових презентацій є дієвою формою науково-дослідної роботи з «Соціології» у ВНЗ в умовах Європейської Кредитно-Трансферній системі (ECTS), яка адекватно відповідає сучасному рівню розвитку інформаційних технологій. Мультимедійні наукові презентації вимагають від студентів і викладачів значних зусиль, часу, однак, у результаті формується творча, самодостатня особистість, здатна до самостійного навчання упродовж всього життя, в якій сформована соціологічна уява та соціальна компетентність.

Література:

1. Гончаров С. М. Кредитно-модульна система організації навчального процесу. Методичні аспекти : монографія / С. М. Гончаров, В. А. Гурін. – Рівне : НУВГП, 2008. – 560 с.
2. Динаміка проникнення Інтернет в Україні: соціологічне дослідження 10.02. -19.02.12 р. // Київський міжнародний інститут соціології [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.kiis.com.ua
3. Життєва компетентність особистості: від теорії до практики : науково-методичний посібник / [ред. І.Г. Єрмакова]. – Запоріжжя : Центріон, 2005. – 510 с.
4. Панина Т.С. Современные способы активации обучения : учебное пособие / Т.С.Панина, Л.С. Вавилова. – [2 изд., стер.]. – М. : Академія, 2006. – 176 с.
5. Пидкасистый П.М. Организация учебно-познавательной деятельности студентов : учебное пособие / П.М. Пидкасистый. – М. : Педагогическое общество России, 2004. – 112 с.
6. Свердан М.М. Основы научных исследований : навчальний посібник / М.М.Свердан, М.Р.Свердан. – Чернівці : Рута, 2006. – 352 с.
7. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень : підручник / Д.М.Стеченко, О.С. Чмир. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – К. : Знання, 2007. – 312 с.
8. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник / В.М.Шейко, П.М.Кушнарєнко. – [5-те вид.,стер.]. – К. : Знання, 2006. – 307 с.
9. Шляхтун П.П. Методика викладання соціально-гуманітарних дисциплін / П.П. Шляхтун. – К. : Видавничий центр «Академія», 2011. – 210 с.

В статті розглянуто мультимедійну наукову презентацію, як форму самостійної науково-дослідної роботи студентів, яка адекватно відповідає сучасному рівню розвитку інформаційних дидактичних технологій.

Ключові слова: науково-дослідна робота студентів; мультимедійна наукова презентація; самостійна робота студента.

В статье рассмотрена мультимедийная научная презентация, как форма самостоятельной научно-исследовательской работы студентов, которая адекватно отвечает современному уровню развития дидактических технологий.

Ключевые слова: научно-исследовательская работа студентов, мультимедийная научная презентация, самостоятельная работа студентов.

Multimedia scientific presentation, as a form of students' independent work, which is corresponded to the modern level of information didactics technologies development is considered in this article.

Keywords: students' research work; multimedia scientific presentation; students' independent work.